

GRUNDLAGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 1/2001 rd

Statsrådets skrivelse med anledning av Europeiska gemenskapernas kommissions förslag till ett direktiv av Europaparlamentet och rådet om allmänhetens tillgång till miljöinformation

Till stora utskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagens talman sände den 4 december 2000 statsrådets skrivelse med anledning av Europeiska gemenskapernas kommissions förslag till ett direktiv av Europaparlamentet och rådet om allmänhetens tillgång till miljöinformation (U 72/2000 rd) till stora utskottet för behandling och bestämde samtidigt att grundlagsutskottet skall lämna utlåtande i saken till stora utskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Mika Seppälä, miljöministeriet
- specialrådgivare Eija Siitari-Vanne, justitie-ministeriet
- professor Timo Konstari
- professor Olli Mäenpää.

STATSRÅDETS SKRIVELSE

Förslaget

Rådets direktiv 90/313/EEG om rätt att ta del av miljöinformation antogs den 7 juni 1990. I förslaget har definitionen av miljöinformation utvidgats, specificerats och förtydligats. Direktivets tillämpningsområde är inte begränsat till enbart miljömyndigheter utan täcker också sådana organ utanför den offentliga sektorn som tillhandahåller allmännyttiga tjänster, lagenligt eller i samarbete med andra myndigheter.

Miljöinformationen skall tillhandahållas så snart som möjligt eller senast inom en månad, och i omfattande och komplicerade fall inom två månader. Det förekommer undantag i fråga om informationens offentlighet.

Förslaget betonar aktiv spridning av miljöinformation med hjälp av telekommunikations- och datateknik. Enligt förslaget skall myndigheter utan dröjsmål sprida all information om ett

direkt hot mot den mänskliga hälsan och mot miljön.

Europeiska gemenskapen och 14 medlemsstater, bland dem Finland, undertecknade i Århus den 25 juni 1998 en konvention om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslut och rätt till prövning i miljöfrågor. Förslaget till direktiv syftar bland annat till att beakta Århuskonventionen.

Statsrådets ståndpunkt

Enligt statsrådets skrivelse kan förslaget godkännas ur Finlands synvinkel. Det bör dock finnas en definition på när en handling kan anses vara färdig, eftersom handlingar som produceras under beredningen utgör en stor grupp icke-offentliga handlingar. Vidare menar statsrådet att myndighetsbegreppet måste förtydligas och att det i offentlighetslagstiftningen omfattade

myndighetsbegreppet inte bör utvidgas i direktivet. Statsrådet fäster också uppmärksamheten vid att ordalydelsen i vissa artiklar inte motsva-

rar Århuskonventionen varför skillnadernas betydelse och nödvändighet måste utredas.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

Syftet med det nya direktivet är att förbättra och utvidga tillgången till miljöinformation som enligt det gällande direktivet är mera begränsad. Detta mål motsvarar innehållet i Århuskonventionen. Utskottet anser att direktivet är motiverat. Detaljerna i direktivet bör inte utan grund avvika från Århuskonventionen.

Direktivets bestämmelser har betydelse bland annat med tanke på bestämmelserna om ansvar för miljön i 20 §, offentlighet i 12 § 2 mom. och om rättsskydd och god förvaltning i 21 § grundlagen. I stadgan om de grundläggande rättigheterna i Europeiska unionen från december i fjol behandlas samma tema. Europarådets konvention om de mänskliga rättigheterna behandlar inte direkt rättigheter som gäller miljön. Rättigheter som gäller miljövärd och hälsosam miljö har i praktiken dock utvecklats med stöd av sådana rättigheter som konventionen uttryckligen garanterar, till exempel rätt till livet (artikel 2) och rätt att åtnjuta respekt för privat- och familjelivet (artikel 8). Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna har till exempel ansett att allvarlig miljöförorening kan betyda ett brott mot familjelivet om staten inte har vidtagit åtgärder för att säkerställa att miljöinformationen är tillgänglig (*Guerra m.fl. mot Italien*, MR 19.2.1998; se också *López Ostra mot Spanien*, MR 9.12.1994 A 303—C).

Direktivet har så kallade minimibestämmelser, vilket framgår av punkt 25 i ingressen. Detta betyder att direktivet inte medför problem för Finland i de fall den gällande offentlighetslagstiftningen garanterar en mera omfattande rättighet till tillgång till miljöinformation. Således har bestämmelserna i artikel 4 om att undanta information från att offentliggöras, som sträcker sig längre än i vår nationella lagstiftning, inte nå-

gon betydelse för myndigheternas praxis i Finland, vilket är viktigt med tanke på 12 § 2 mom. grundlagen.

På grund av att direktivet är ett minimidirektiv kan dess tillämpningsområde inte inskränkas med nationell lagstiftning. Rättigheten till tillgång till information gäller enligt direktivet också en del privaträttsliga rättssubjekt som inte omfattas av den allmänna offentlighetslagstiftningen. Med tanke på detta är artikel 2.2 b och c betydelsefulla. Enligt utskottet finns det ingen orsak att vara emot en sådan lagstiftning som ökar miljöinformationens offentlighet, i synnerhet då det enligt 124 § grundlagen är möjligt att överföra uppgifter som påverkar miljön på andra än myndigheter. I varje fall kräver förslaget utan tvekan en precisering i fråga om tolkningen. Om direktivet godkänns oförändrat är det motiverat att den nationella verkställigheten främst gäller särskilda bestämmelser och inte allmän offentlighetslagstiftning.

I direktivförslaget ingår inga bestämmelser om när miljöinformationen blir offentlig. I artikel 4.1 c nämns visserligen att material som ännu inte färdigställts inte behöver offentliggöras. Utskottet anser att bestämmelser om när informationen blir offentlig bör ingå i direktivet. Detta gör det också lättare att tolka artikel 4.1 a som gäller rätten att avslå begäran med hänvisning till myndigheternas möjlighet att undanta information från att offentliggöras.

Utlåtande

Grundlagsutskottet anför vördsamt som sitt utlåtande

att utskottet omfattar statsrådets ståndpunkt i saken.

Helsingfors den 9 februari 2001

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Paula Kokkonen /saml
vordf. Riitta Prusti /sd
medl. Tuija Brax /gröna
Klaus Hellberg /sd
Esko Helle /vänst
Jouko Jääskeläinen /fkf
Jouni Lehtimäki /saml

Johannes Leppänen /cent
Pekka Nousiainen /cent
Heli Paasio /sd
Osmo Puhakka /cent
Markku Rossi /cent
Petri Salo /saml
ers. Veijo Puhjo /vänst.

Sekreterare vid behandlingen i utskottet var
utskottsrådet Jarmo Vuorinen.